

Nro 52.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Decembernek 26-dik napján 1794.
esztendőben.*

Hadi Történetek és Környü'lállások.

Leg elsőben is azokat a' hadikörnyü'lállásokat közöllyük az olvasó publicummal, amikrol, az Olasz országban táborozó Ts. K. ármádiának alkórmánvözo'ja Gr. Wallishadi Tármeister tudósította Dec 9-ik napján a' Bési hadi Tanátsot. Ez a' vezér azt írja, hogy a' Savonában lévő Frantziáknak száma nem nagy; hogy a' Génuai respublikához tartozó tartományban, nevezetesen *Finale* ben, *Lo-anó*-ban, és *Albengá*-ban lévő Frantziák is már most téli kvártélyra oltattak, és mivel már nagy hűvök vagynak az Olasz országban, külső őrálló helyeiket is oda hagvtak; végre, hogy a' mint a' *Touloni* ki köto' helyben ki készült Fran-

tzia flottának mozdulásaiból gyanítani lehet, e' nem másra, hanem *Korsika* szigete ellen fogna menni, 's onnan az Anglusokat ki küszöbölni igyekezni. Ennek végbe vihetéséhez annyival nagyobb reménységek vagyon, mivel azon szigetnek leg szebb, és leg népesebb városában *Ajaccióban* két részre szakadtak a' lakosok, egyik Frantzia, a' másik Anglus módon gondolkozik, el annyira, hogy már vas pennával is kezdetek egy más ellen frogatni. De nemcsak a' nevezett városban, hanem az egész szigetben meg hasonlottak egymás közt a' lakosok, kiváltképen minekutánna alattomban tudókra adattatott volna, hogy a' *Tuloni* Frantzia flotta nem sokára látogatásokra fogna menni. Még azok is a' kik külömben nagy baráttjai voltak *Paoli* Generálnak egymás üstökébe kaptak, melly miatt kéntelen volt az ott commandirozó Anglus Generál, *Fiorenzo* alatt hadi erejét öfzve vonni, 's szemmel tartani a' lakosokat.

A' Réus környékén mind a' két hadakozó fél tsendesesen tartya magát, és ha néhánykor néhány ágyú lövesek nem hallattatnának, hogyha mind egy, mind más részről nem tétetnének a' hadi készülétek, nem is gondolhatná az ember, hogy háború vagyon. — *Moguntziából* írják *Dec.* 9 ikén, hogy ottan tsendesesen nyugódzhatnak a' katonák, hogy ottan semmi nevezetes dolog mostanában nem történt; hogy az ellenség is alább hagyott szorgalmatosságában, és kevés kedvet mutat a' Réuson való által jövetelre; hogy oda szüntelen hordatik a' tábori eleség; hogy ismét egynéhány gyalog és lovas regimentel fog az oda való katonai őrizet szaporítani; hogy a' Frantzia Generál egy tiszte által arra kérette *Moguntziá*nak kórmányozóját, hogy fogságba esett katonáival jól bánnyon, és adja ki rangjokhoz szabott mindennapi zsoldjaikat, és ők is hasonló módon fognak a' mieinkel bánni s. a' t.

Egy más onnan jött levél ezeket beszéli: Itten, *úgymond*, semmi készülétét nem láttyuk az ellenségek — a' desertoroknak, nevezetesen

egy hozzánk által szökött Frantzia dragonyos strázsamesternek beszédek szerént, mind az eleség, mind kiváltképen a' szénara, szalmára, és abrak-
ra nézve sok szükséget és fogyatkozást szenved a' Frantzia ármadia, és hogy még ekkorig sem érkezett ahoz az ostromló ártilléria, a' mellyet t. i. *Mastrichtból* és másunnan várnak vala; hogy minden paraszt lovak requisitióba vétetnek általok, és *Landauba* küldetnek; hogy *Kleber* Generál, nem tudatik mi okra nézve oda hivattatott, hogy Generál *Staader* Imperialis F. M. Lajtinánt *Heidelbergából* oda jutván, az ott lévő egyesült seregeknek kórmányát kezére vette s. a' t.

Egy *Kolóniában* költ levélből ezeket olvasuk: Naponként mind inkább inkább öregbül nálunk a' szükség, és drágaság, az ezüst és arany pénz olly ritka köztünk, mint a' fekete hollók közt a' fejer holló, papiros pénznél egyéb meg nem fordúl kezünkön. — A' ki ezeket el nem akarja venni, elsőben meg birtágoltatik, hogyha tovább is ellenkezik, a' Frantzia republica valóságos ellenségének lenni tartatik, és mint olyan az itten fel állitatott revolutionale forum kezébe adattatik. — Nem lévén elegendő proviantja a' Fr. ármadiának, minden nálunk találatott ris-kását és 38000 ríf posztót kellett adunk, még is minden nap többet többet kívánnak tőlünk. Azal akarnak bennünket a' Fr. biztosok biztatni, és vigasztalni, hogy egész Frantzia országban rongyos köntösben és fa tizimákon járnak a' lakosok, hogy ekképen semmiből is szükséget ne szenvedjen az ármadia; hogyha tehát mi is jó patrióták akarunk lenni, azoknak nyomdokaikat kelle-tik követnünk.

Hasonló környülállások közt vagynak az Aust. Belgiomi tartományok, nevezetesen *Brabantzia*, és annak anya várasa *Brüsszel*. Egy *Aquisgranumi* lakos, a' ki a' *Sept. 18* ikán történt csata után, a' nevezett várasba utazott, és csak nem minden Belgiomi tartományokat öfzve járt, ekként festi le annak mostani környülállásait: „A' Frantziák,

ügymond, meg nem gátolhatták *Brüsszelben* a pénznek fő yamattyát, és azt sem vinttek vegbe, hogy a' Fr. assignaták el véessenek kéz pénz gyanánt. — Octoberben 100 livrán 65 vesztettek, a' p' p'os pénz miatt annyira meg riúttak a' *Brüsszeli* héti és országos vásárok, hogy kéntelenek vótak a' Frantzia commissariusok magok a' falukra ki menni, és gabonát, 's egyéb eleséget vasarítani — a' városi lakosok is sokáig nagy szükséget szenvedtek. — Sok ezer mérőt küdöttek Fr. országba magazinumaiknak meg töltése végett. — Nona eléggé keménykedtek, még sem szedhették el minden fegyvereiket a' Belgáktól, allig ment kezébe azoknak egy harmad része. — Az el foglaltatott tartományokból senkinek sem szabad világos passus nékül Frantzia országba bé menni, sem ebből amazokba; a' postákon fel törettetnek a' levelek; a' lovaknak és szarvas marhanak nagyobb része Fr. országba küldetett. — A' Luxemburgi és Limburgi tartományoknak tellyességgel meg nem engedték a' más Belgiomi tartományokkal való kereskedés; a' melly házakból a' lakosok ki költöztek, az azokban maradt házi bútorok konyavetyére hányatnak, ellenben a' hol az emigráltak valakit hagytak, ottan semmihez sem nyúlnak. — Mindenütt igen sok beteg Frantzia fekszik az ispotályokban, kiváltképen pedig *Namurban*.

Gr. *Clerfayt* commandirozó Cs. K. Generál hadi Tarmester azt írja mostani fő kvártélyából *Muhlheimből* Dec. 14. ikén, hogy az előtt harmad nappal, u. m. Dec. 11. ikén, reggeli 6 órakor 18 hajóval indult ki az ellenség a' *Bielandi* sziget fele a' Cliviai vízi tsatornán, a' melly *Tollkammernél* a' Rénusba omlik. Artalmas fel tételeket észre véven a' *Werne* Cs. K. Generál kormánya alatt lévő seregek, a' Rénus közepére ért Frantziákat olly sűrű kártáts töltésekkel fogadták, hogy ők azonnal vissza térni, és hajóknak hátra hagyatásokkal, mellyek a' mieink által annakutánna el süllyesztettek, a' Rénus tulsó partyáról is el lódúlni kéntelenitettek.

Werne F. M. Lajtinántnak további jelentése szerént, ugyan azon órában, és ugyan azon vízi tsatornában alabbfelé hasonló próbát tett az ellenség a' Hannóveranusok ellen, batteriaikat el is foglalta, és olly mérgesen védelmezte, hogy mind addig, míg a' Hannóverai granatírosok segítségekre nem mentek volna, vissza nem vehették azokat az ott lévő egyesült Anglus és Hollandus seregek. Látván a' Frantziák a' nevezett granatírosoknak felejek való sietéseket, az el foglaltatott batteriákat oda hagyják, és nagy sietséggel vissza mentek a' Rénus túlsó partyára, még pedig nem keves veszteségekkel. A' Hannoveranusok közül, *Busch* General Lajtinant, és egy fő strázsamester maradának a' tsata piaczon.

A' *Bommeli* sziget felől is erős ágyú ropogas hallatott azon időben, de a' mellől, ezen jetes el küldetésének alkalmatosságával még semmi bizonyost nem hallott, és nem tudott *Werne* General. Ezen tudósításnak vétele után mingyárt azt a' parantsolatot küldötte *Gr. Clerfayt* B. *Alvinczy* hadi Tarmesternek, hogy corpusának jobb szárnyát a' *Wesel* és *Duysburg* környékén cantonirozó seregekkel erősítse meg, és szunnyadhatatlan szemekkel vigyázzon a' Rénuson túl fekvő Frantziáknak a' leg kissebb mozdulásaikra is, ne hogy valamiképen, vagy itt, vagy amott alkalmatosságot talállyanak a' nevezett folyó vizen való által meneteire.

Frigyes Belgyiom.

Az Amsterdami levelek beszélik azt is, hogy az Austr. Belgyiomban nem bódogúlhatnak a' requisitívái a' Frantziák; minekokaért minden kereskedőnek kemény büntetés alatt meg vagyon parantsoltatva, hogy jegyző könyveiket adják elő, 's azokból mutassák meg, kinek kinek minémű és mennyi portékája legyen. Továbbá azt hirdették ki az ott lévő nemzeti biztosok, hogy minden tehetős lakos assignatákra, az az, Frantzia

papiros pénzre tseréllye fel arany és ezüst pénzzeit. — Minden Austr. Belgiumi, és egyéb Frantziák által el foglaltatott helységek, 40 nap alatt 40 mérő gabonát, 50 mázsa szénát és szalmát, 40 inget, 40 pár parnat, 's ugyan annyi pár tsizmat köteleztetnek adni — hogyha egyik vagy a' másik helységtől mind e' ki nem telik, más szomszéd helységek legyenek azoknak segítségül, hogy ekképen akármelley esetre készen legyenek a' kívánt dolgok. — *Brüsszelben* minden uraság kotsija, három kivül, Frantzia országba küldetett, a' lovakra pedig a' Fr. respublikának belyege üttetett. — *Herzogenbuschban*, holott mindent requisitió alá vetettek a' Frantziák, olly szertelen való dragaság uralkodik, hogy a' vajnak fontya 40 stüberen megyen.

Frantzia Ország.

Douai *Merlin* igen hosszasan predikált Dec. 4 ikén tartatott ülésben, a' köz Jóra ügyelő Com-missiónak nevében, a' Frantzia és idegen újság levelekben ki hirdettetett békességnek hiréről: „Mi ugyan, *úgymond a' Merlin a' többek közt*, nem akarunk örökké hadakozni, békességet tsinalunk, de olyan hogy többé eilenségeink nekünk ne art-hassanak. — Nem messze vagyon az az idő, a' mellyben sok hatalmasságok jobban által lát-ni fogják mint most, miben állyon igaz és valóságos hasznok. — Spanyól ország és Hol-landia végtére meg esmérik, mennyi okok legyen nékiek az Anglusok iránt való bizodalmatlanságra, és melly mellységes veszedelembe talzitatattak legyen azok által. — Prussia is elzre fogja ven-ni, hogy az ő valóságos haszna a' Frantziákkal való állandó békességben, és a' tartományai-val határos északi hatalmasságokkal való egyességben állyon. — Hogyha tudakozándja tollünk valaki tulajdonképen miként gondolkozzon e' tárgyról a' Frantzia nemzet, azt felellyük képeben: A' mindenkor igasságot szerető, a' min-

denkor nemes indulatú és gondolkozású, és a' mindenkor ditsösségre vagyakodó Frantzia nemzet, mindenkor meg fogja különböztetni tudni ellenségeit, és azon okokat, a' mellyek indították őket az ellenünk való ellenségeskedésnek elkezésére. — Még azokban a' törvényekben is, mellyeknek adására nekie just adtanak ellenségein vett győzedelmei, mértékletesen fog bántani, semmi meg kinaltatást meg nem fog vetni, a' melly halznával, méltóságával, tsendességével, és bátorságával meg egyez s. a' t." Gyakorta félbe szakasztatott a' halgatoknak tapsolása által *Merlinnek* ezen beszéde, és leg ottan el vegezte-tett a' Convent által, hogy az különbkülömbféle Európai nyelvekre által forditasson.

Már harmad nappal annakelőtte azt is meghatározák vala a' nemzetnek képviselői, hogy mivel a' Vendei és Kis Britanniai royalistákkal és chouansokkal semmire sem lehetne erőszak által menni, tehát szelidséggel, nyájassággal, és igiretekkel kellene őket a' Fr. respublikának megnyerni. Erre való nézve egy amnestiát, az az, ollyatén levelet küldött azon tartományokba, mellyekben minden eddig történt dolgoknak tökéletes el felejtése, és kegyelem igirtetik. E' mellett következő tikkelyekből álló végzés hozattatott: 1) Azok a' Fr. respublikának napnyúgoti részében, a' *Brestiai* és *Cherbourgi* tenger partok körül lévő személlyek, a' kik a' Vendei osztályban pártosok és *Chouansok* nevezete alatt lettek esmértesekké, se fel ne kerestessenek, se ne nyughatatlankodtassanak, se pártosságok miatt meg ne büntetessenek, hogyha ezen végzésnek ki hirdettetése után egy hónap alatt fegyvereiket le tejtendik. — 2. Fegyvereiket azoknak a' helységeknek polgári előjáróinal tegyék le, a' mellyeket a' nemzetnek képviselői mutatni fognak — 3. Ezen végzésnek be tellyesítése véget tellyes hatalommal fel ruháztatandó nemzeti képviselők küldetessenek.

Egy Német Birodalombeli újság író azt beszéli, hogy a' Royalisták kövekezendő feltételek a' az írték fegyvereknek léteit: 1) hogy XVI Lajosnak árva fia ültetessen a' királyi székbe. — 2) Helyheztesse a' Catholica valás előbbi állapotjába. — 3) Minden Frantziák ellen hadakozó hatalmasságokkal béke legyenek meg — 4) vitetessen hé az előbbi constitutió. — 5) Ezen constitutiónak örökös fenn tartásáért minden Európai urakodó fejedelmek garantirozzanak, avagy álljanak jól. — 6) Botsátassanak vissza a' hazájokból ki költözött Frantziák, 's adattassanak vissza örökségeik s. a' t. A' Royalistáknak ezen kívánságokból, hogyha hitelt érdemel ez az újság író, azt lehet ki húzni, hogy ők még nagy számmal legyenek; hogy más Európai fejedelmeknek, 's kiváltképen pedig Angliának segítségében bizzanak, és hogy a' Conventnek mostani indulattya és gondolkozásának módja reménységet nyújtott nékiek arra, hogy az 1791 ki constitutiót, az az, hogy constitutiónalis király legyen Frantzia országban, még ők helyre állithatták.

Ellenkező következtést lehet azon beszédzöl ki húzni, a' mellyet a' köz Jóra ügyelő Commissiónak kepében mondott vala Dec. 3 ik napján *Mathieu*. Egy olly dolgot akarok, *úgymond*, a' Conventnek jelenteni, a' melly egynéhány közönséges újság levelekben emítetik, és a' melly az ifjú *Kapetnek* (t. i. nehai XVI. Lajos árvájának) neveltetését tárgyazza. Azt mondattya általam a' köz Jóra ügyelő Commissió, hogy nem más rendelkezést tett iránta, hanem hogy ennekutánna jobb őrizet alatt legyen a' *Tempel*, mint volt *Roberspiere* idejéöl fogva, a' kinek ártalmas feltétele lévén, csak imigy amúgy őriztette a' királynak árvait.

* * *

Mind a' betűszedőm, mind nyomtatóim akarván az Innpékben múlatni, többel most nem szolgálhatok Erd. Olvasóimnak.